

KUZEY KUTBU'NUN KRALLARI: KUTUP AYILARI

Kutup ayıları, Kuzey Kutbu dendiğinde pek çok kişinin ilk aklına gelen canlılar olsa gerek. Büyük olasılıkla bu yazıyı okumaya başlayan sizlerin de öyle. Ancak sizin diğer insanlardan bir farkınız var. Onlarla ilgili çok az insanın bildiği, çarpıcı bilgiler edinmek üzeresiniz!

Derileri siyah olsa da bembeyaz görünen kürkleriyle, hele annelerinin dibinden ayrılmayan oyuncu yavrularıyla çok sevimli olarak tanımladığımız bu ayılar, aslında yaşadıkları bölgenin en yırtıcı hayvanlarıdır. Öyle ki hayvanlar dünyasında ısırıklarının gücüyle ünlü olan aslanlardan ya da büyük beyaz köpekbalıklarından bile güçlü ısırığa sahiptirler. Bunun yanında vücutları iri ve yağlı olmasına rağmen saatte 40 kilometre hızla koşabilecek kadar çeviktirler. Bu hızın, yarış atlarının hızına yakın olduğunu da belirtelim. Çok iyi yüzdüklerini ve saatlerce buzlu sularda kalabildiklerini de eklemek gerek elbette. İşte bu ve benzer özellikleriyle kutup ayıları âdeta gücün ve dayanıklılığın sembolüdür. Yani yazımızın başlığını Kuzey Kutbu'nun Kralları koymamız boşuna değil!

Kutup Ayısı Kimlik Kartı

Ortalama yaşam süresi:
30 yıl

Yetişkin erkek bireylerin
kütlesi: 360 - 590 kilogram

Yetişkin dişi bireylerin
kütlesi: 140 - 320 kilogram

Dört ayakları üzerindeyken kafadan kuyruğa
boyları: 1,80 - 2,75 metre

İki arka ayağı üzerinde duran yetişkin erkek
bireyin maksimum boyu: 3,04 metre

Maksimum yüzme hızı: Saatte 10 kilometre

Maksimum koşma hızı: Saatte 40 kilometre

Hiç durmadan yüzme süresi rekoru: 232
saat yani yaklaşık 9 gün

Hiç durmadan yüzme mesafesi rekoru:
687 kilometre

Yaşam yeri: Sıcaklığın nadiren donma
noktasının üzerine çıktığı Avrupa, Asya ve

Kuzey Amerika'nın kuzey kıyılarıyla Arktik

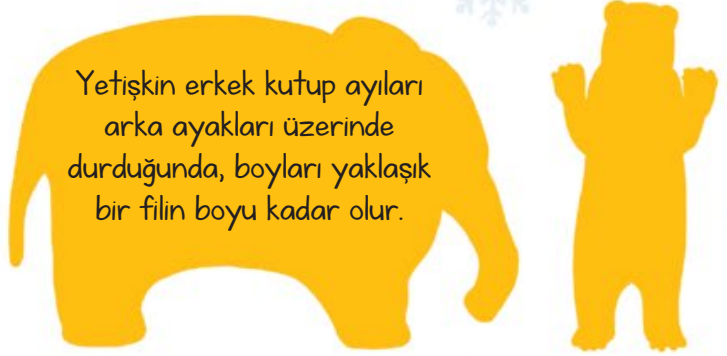
Okyanusu'ndaki deniz buzları.

Popülasyon: 22.000 - 31.000

Kutup ayıları, her ne kadar yalnızca Arktik bölgesinde yaşasa da dünyada yaşayan en büyük kara etoburu olma unvanı onlara ait. Bu, dünyanın herhangi bir kara parçasında, onlardan daha iri bir etobur hayvana rastlayamayacağınız anlamına geliyor. Bu noktada, erkek bireylerin dişi bireylerden neredeyse iki kat daha büyük olduğunu da söylemeliyiz. Yani bu çok iri gövdeler erkek bireylere ait! Ancak dişi ya da erkek, özellikle karada olduklarında, kutup ayılarının korkması gereken başka hiçbir hayvan yok! Zaten foklar başta olmak üzere Ren geyiği, misk öküzü, kutup tilkisi gibi pek çok hayvan onların avı olabilir. Hatta kıyıya vuran beyaz balinalar bile... Çoğunlukla fokları avlamalarının nedeniyse, fokların da yağlı bir vücuda sahip olması. Çünkü kutup ayıları hayatta kalabilmek için büyük miktarda yağa gereksinim duyar.

Yetişkin erkek kutup ayıları arka ayakları üzerinde durduğunda, boyları yaklaşık bir filin boyu kadar olur.

Kutup ayıları, deniz ayısı olarak da bilinir. Bilimsel adları olan *Ursus maritimus* da "deniz ayısı" anlamına gelir zaten. Çünkü bu görkemli hayvan tahmin edeceğiniz gibi yaşamının çoğunu okyanusta, okyanus kıyısında ya da okyanustaki deniz buzlarının üzerinde geçirir. Kürkleri, ayak yapıları ve kalın yağ tabakaları tam da bu ortamlara uygundur. Beşer santimetre uzunluktaki kalın, kıvrık, keskin ve sağlam tırnaklarıyla avlarını yakalayıp tutmanın yanı sıra buz ya da kar üzerinde kaymadan hareket edebilirler. Ancak kutup ayılarının buz üzerinde yürürken kullandığı bir strateji de vardır. Ne mi? Özellikle buz tabakası çok ince olduğunda ayaklarını birbirlerinden uzaklaştırarak ve vücutlarını aşağıda tutarak sürünür gibi yürürler. Böylece devasa kütlelerinin buza uyguladığı basıncı çevreye yayarlar. Bu sayede de buzun kırılmasını önlerler. Ancak yüzerlerken ayaklarının görevi değişir. Ön ayaklar kürek, arka ayaklar sa dümen gibi hareket eder.

Kutup ayılarının kürkü için "beyaz görünür" ifadesini kullanmamız dikkatli okurlarımızın gözünden kaçmamış olsa gerek. Evet kutup ayılarının kürkü beyaz değildir. Hatta herhangi bir renk pigmentine de sahip değildir! Yani şeffaftır!

Kutup ayılarıyla ilgili ilginç bilgiler bu kadar değil elbette. Örneğin bu ayıların tam üç göz kapağı olduğunu henüz söylemedik! Şaşırtıcı değil mi? Gelelim bunun nedenine. Kar yağdığında ve her yer bembeyaz olduğunda bazılarınız gözlerinizin kamaştığını hatta acıdığını deneyimlemiştir. Bu nedenle pek çok insan karlı günlerde, Güneş çok yüzünü göstermese de, güneş gözlüğüyle dolaşır. Çünkü Güneş'ten gelen ve kardan ya da buzdan yansıyan morötesi ışınlar gözlerimizi rahatsız eder. Hatta uzun süre maruz kalırsa morötesi ışınlar kar körlüğü denen acı verici bir göz rahatsızlığına neden olur. İşte kutup ayılarının üçüncü göz kapağı kar körlüğünü engellemeye yarar! Çünkü bu kapak sayesinde gözlerine ulaşan morötesi ışın miktarı azalır.

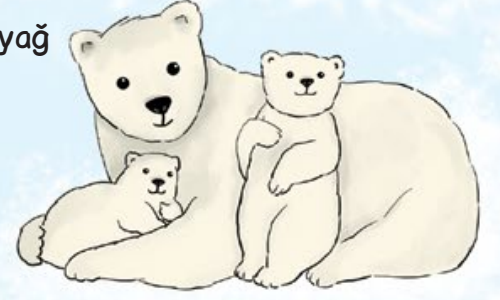

Kutup ayılarının su içmemesi de başka bir ilginç bilgi olarak eklenebilir. Aslında bunun nedeni Kuzey Kutbu'nda bulunan içilebilir suların çoğunun tahmin edeceğiniz gibi donmuş durumda olmasıdır. Ancak yaşadıkları ortama son derece uyum sağlayan kutup ayıları için bu bir sorun değildir. Çünkü vücutlarında yağ yakımı sırasında gerçekleşen tepkimeler sonucunda su açığa çıkar. Bu su da onların gereksinimini sağlar.

Ve nihayet son ilginç bilgi olarak burunlarının avlanmak için olmazsa olmaz organları olduğunu da iletmek isteriz. Koku alma duyuları o kadar gelişmiştir ki fokların kokusunu kilometrelerce öteden alabilirler.

Yavru kutup ayılarının maceraları

İlkbaharda hamile kalan dişi kutup ayıları balina, fok, mors gibi yağ bakımından zengin canlılarla bolca beslenir. Sonbaharda karda derince bir yuva yapar. Bu yuva yaklaşık 2 metre uzunluğunda alçak bir tünelden geçilen yarım metre kadar çapı olan birkaç yuvarlak odacıktan oluşur. Anne kutup ayıları bu yuvalara girerek doğumu beklemeye başlar. Bu sırada yuvalarının üzerinde ve girişinde kış boyunca yağan kar birikir. Anne kutup ayıları bu kar yığınının içeriye yalnızca hava girecek kadar dar bir açıklık bırakır. Bu dar açıklık, tünelli giriş ve tavan kalınlığı sayesinde yuvanın odaları dışarıya göre epeyce sıcak olur.

Sonra anne kutup ayıları kış uykusuna yatan hayvanlar gibi, metabolizma hızlarını düşürür. Kalp atışlarını dakikada 70'lerden 8'lere kadar indirirler. Ancak bu bir kış uykusu değildir. Bunu, yavrularını daha iyi besleyebilmek için enerji harcamamak amacıyla yaparlar. Çünkü hem kendilerinin hem de yavrularının beslenmesi, yalnızca yuvaya girmeden önce vücutlarında depoladıkları yağa bağlıdır. Yaklaşık 8 ay süren hamileliğin ardından kış başında doğum gerçekleşir. Genelde her hamilelikten iki yavru dünyaya gelir. Yavrular doğduklarında kör ve dişsizdir. Onları soğuktan korumaya yetmeyecek kısa ve yumuşak bir kürkleri olur. Boyları 30-35

santimetre, kütleleriye 700-800 gram olur. Bir ay sonra gözleri açılır ve 1,5 ay sonra da yürümeye başlarlar. Kutup ayılarının sütü % 31 yağ içerir. Tüm kara memelilerinin sütünden daha yağlı!.. Bu yağ oranı yavruların hızla büyümesini sağlar. Yavrular ilkbahar geldiğinde yani henüz üç, dört aylıkken 10-12 kilogram oluverir. Artık yuvadan çıkma zamanı gelmiştir. Yaklaşık sekiz aydır hiçbir şey yemeden duran anne kutup ayısı yavrularıyla birlikte fok avlamak üzere deniz buzlarının yolunu tutar. Anne kutup ayılarının bu açlık dönemi, hayvanlar dünyasındaki en uzun açlık dönemlerindendir.

Kutup ayılarının derisi siyahtır demiştik. İşte size iki kanıt: İlk fotoğrafta yetişkin bir kutup ayısının vücudunun diğer bölümlerine göre çok daha kısa tüylerle kaplı olan burun bölgesine dikkat edin. İkinci fotoğrafta da annelerinin arkasından giderken buzda yuvarlanarak eğlenen iki ufaklığın ayak tabanlarındaki küçük yumuşak yumrulara...

Yuvadan dışarı çıkmaya başlayan yavrular katı yiyeceklerle beslenmeye başlasa da anne ayılar yavrularını yaklaşık iki yıl boyunca emzirmeye devam eder. Bu arada 2 yaşına gelmiş erkek yavrular anneleri kadar iri olabilir. Yine de anne ayı 2-3 yıl boyunca yavrularının yanından ayrılmaz. Ancak bu dönem dışında tüm kutup ayıları yalnız başına yaşar.

Yavrular annelerinden ayrılana kadar kutup ayısı olmakla ilgili her şeyi ondan öğrenir. Fokları nasıl avlayacaklarını, deniz buzlarını nasıl kullanacaklarını, deniz buzlarının mevsimsel erimesi nedeniyle ne zaman ve nereye göç edeceklerini, tehlikeden nasıl kaçınacaklarını, doğuştan gelen meraklarını yeni şeyler öğrenmek için nasıl kullanacaklarını... Yaklaşık 3 yaşına geldiklerinde artık tek başlarına yaşama zamanı gelmiş olur. Anneleri de bir süre sonra yeni yavrular büyötmek üzere tekrar yuva yapmaya koyulur. Yani anlayacağınız dişi kutup ayıları yaklaşık üç yılda bir yeni bir aile kurar. Bu, dişi kutup ayılarının yaşamları boyunca ortalama 12 kadar yavru doğurduğu anlamına gelir.

Oyun oynayan bu iki yaşındaki kutup ayısı yavruları Norveç'e bağlı Svalbard takımadalarında fotoğraflanmış. Burası dünya üzerinde kutup ayılarının en fazla bulunduğu yerlerden biri. 3000 civarında bireyin olduğu biliniyor. Ve bu sayı, bölgedeki insan nüfusundan daha fazla!

Umarız bu muhteşem hayvanı sizlere keyifli bir biçimde tanıtabilmişizdir. Bu arada kutup ayılarından bahsetme şansını yakalamışken 27 Şubat Dünya Kutup Ayıları Günü'nüzü de kutlamak isteriz! Daha çokook uzun yıllar bu özel canlıyla dünyamızı paylaşabilmek dileğiyle...

Meltem Yenal
Çizim: Pınar Büyükgöral